

- розробка та впровадження комп'ютерних банківських прикладних програм;
- створення спеціальних банківських порталів для малого бізнесу;
- запровадження класифікації мікрокредитів за їхнім розміром з встановленням адекватних систем оцінки фінансово-економічного стану клієнта та забезпечення за кредитом;
- впровадження механізму ковзної процентної ставки за довгостроковими кредитами;
- надання овердрафтних мікрокредитів;
- вдосконалення законодавчого забезпечення діяльності банків у сфері мікрокредитування.

Підсумовуючи викладений матеріал та його аналіз, зазначимо, що подолання основних перешкод розвитку мікрокредитування в Україні потребує комплексного підходу, основними складовими якого є вдосконалення механізмів отримання мікрокредитів та законодавча регламентація мікрокредитування комерційними банками.

1. Міхальська А.В., Перцовський К.С., Перцовський О.С. Макроефекти від мікрокредитів. – К., 2005. 2. www.microcredit.com.ua. 3. www.ukrbusiness.com.ua.

УДК 35.073.513.1:336.228(477)

С.Ю. Бушко

Ужгородський національний університет,
кафедра обліку і аудиту

НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОПОДАТКУВАННЯ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

© Бушко С.Ю., 2007

Лізинг як фінансовий інструмент ефективно зарекомендував себе в світі. Його розвиток в Україні супроводжується деякими негативними особливостями і труднощами, які виникають внаслідок недосконалості національного законодавства. Запропонований алгоритм вирішення деяких проблем, що дасть можливість ефективно використовувати лізинг в Україні і надасть йому перспективи розвитку.

Leasing is a financial instrument which proves successfully in the world. Its evolution in Ukraine has many negative moments and problems which arise because national legislation is imperfect. Author proposed algorithm which decide many problems and it permit use leasing in Ukraine successfully, and take its outlook for development. Language is Ukrainian.

Лізинг, один з сучасних ефективних фінансових інструментів, дає змогу як юридичним особам всіх форм власності, так і фізичним придбавати необхідне майно, одержавши його одразу після укладання відповідного договору лізингу і здійснюючи розрахунки протягом тривалих термінів.

Завдяки особливостям українського законодавства 1990-х–2000-х років найбільшого поширення в Україні набув так званий оперативний лізинг, що є фактично звичайною класичною орендою. Після ухвалення останніми роками істотних законодавчих змін у сфері лізингу, спостерігається явна тенденція – зниження обсягів так званого оперативного лізингу, і одночасно інтенсивне зростання фінансового лізингу, а також попит на класичний оперативний лізинг.

Операції лізингу займають значний сегмент ринку нерухомості не тільки за кордоном, але й в Україні. Так, за попередніми підрахунками банківських фахівців орендні платежі з комерційної нерухомості українських підприємств становлять близько 200 млн. грн. у рік. Це фінансові витрати компаній, які за допомогою лізингу можуть замінити нерухомість на власність.

Фінансовий лізинг комерційної нерухомості почав розвиватися в Україні порівняно недавно, інформованість потенційних лізингоодержувачів про такий фінансовий інструмент, ще не достатня. Внаслідок цього багато підприємств, аналізуючи питання про джерела придбання нерухомості,

просто не розглядають цей фінансовий інструмент та його переваги.

Одним з важливих моментів, що сприяють розвитку лізингу в Україні є той факт, що знос основних засобів українських підприємств становить 48 %. Щоб відновити існуючі основні засоби, за оцінками Міжнародної фінансової корпорації, потрібно 106 млрд. дол. США, що в півтора раза перевищує нинішній річний ВВП України. Ця цифра не враховує потреби новостворених підприємств і тих, що мають намір розширюватись. Це означає, що реальні потреби бізнесу в інвестиціях в основні засоби ще більша.

Постановка проблем. Лізинг в Україні порівняно нова сфера діяльності, і тому всі аспекти функціонування зазначеного фінансового інструмента не знайшли оптимального врегулювання в законодавчій діяльності. Лізинг у розвинених країнах світу займає значну частку ринку і має велике значення під час оновлення основних засобів. Усунення недоліків та неузгодженостей у вітчизняному законодавстві посприє активному розвитку лізингу в Україні.

Актуальність статті неминуче очевидна – великий попит на такий фінансовий інструмент, як лізинг в цілому світі та необхідність значного оновлення основних засобів українських підприємств зумовлюють розвиток лізингу в Україні, а оскільки зазначений фінансовий інструмент існує в нашій державі порівняно недавно, то його розвиток супроводжується існуванням низки проблем, які істотно стримують поширення лізингу в Україні або показують лізинг як непривабливий вид діяльності, зокрема з погляду податкового законодавства.

Аналіз досліджень і публікацій. Питаннями, пов'язаними з проблемами розвитку лізингу, займаються такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як от: Ернст Меренге “Лізинг в Україні” – розглядає питання сприяння розвитку лізингу в Україні загалом [5], Річард Капроні “Лізинг в Україні” – визначив недоліки податкового законодавства в Україні щодо лізингових операцій, Микола Ляшенко “Одлік операцій оренди по МСБО” – розглянув питання бухгалтерського обліку операцій оренди в Україні, зокрема гармонізацію вітчизняного бухгалтерського обліку та податкового законодавства з міжнародним досвідом, також вивчали проблеми лізингу в Україні В. Ластовецький, В. Моссаковський та інші.

Практичний інтерес дослідження розвитку лізингу в Україні становить аналіз вітчизняного законодавства, зокрема Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”, Закону України “Про податок на додану вартість”, Закону України “Про фінансовий лізинг”, а також наукові статті компаній, які займаються розвитком лізингу в Україні, це зокрема – ІФС (Міжнародна Фінансова Корпорація), ТОВ “Українська лізингова компанія”, компанія “Євро Лізинг” та інші.

Цілі статті. Враховуючи вищезгадане, метою статті є визначення низки проблем і недоліків податкового законодавства України щодо операцій лізингу з погляду як лізингодавця, так і лізингоотримувача, та розроблення пропозицій та рекомендацій щодо їх усунення.

Для досягнення поставленої мети були використані загальнонаукові методи, методи порівняння та аналізу податкового законодавства України, що стосується оподаткування операцій лізингу та окреслюють поле діяльності лізингових компаній.

Основний матеріал. Операції фінансового лізингу не набули значного поширення в Україні, це зумовлено несприятливими умовами оподаткування лізингодавців та нерегульованістю порядку оподаткування різних видів лізингових операцій. Причин такої тенденції декілька. По-перше Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” не дозволяє лізингодавцю відносити до складу валових витрат витрати на придбання об'єкта фінансового лізингу (підпункт 1.18.2 ст. 1) [1], а лізингові платежі в повному складі вимагає включати до складу валових доходів (підпункт 4.1.1 ст. 4) [1]. По-друге надана пільга з ПДВ щодо лізингових платежів за договором фінансового лізингу (підпункт 3.2.2 ст. 3 Закону України “Про податок на додану вартість” від 03.04.97 р. № 168/97-ВР) не дає ніякої вигоди лізингодавцю, оскільки він не має права включати до складу податкового кредиту ПДВ, сплачений у ціні придбання об'єкта фінансової оренди [2].

Поряд з цим при визначенні бази оподаткування під час здійснення операцій з передавання об'єкта фінансового лізингу у користування лізингоотримувачу (орендарю) необхідно враховувати

норми підпункту 3.2.2 пункту 3.2 статті 3 Закону України “Про податок на додану вартість”, яким визначено, що не є об’єктом оподаткування операції з нарахування та сплати процентів або комісій у складі орендного (лізингового) платежу у межах договору фінансового лізингу в сумі, що не перевищує подвійну облікову ставку Національного банку України, встановлену на день нарахування таких процентів (комісій) за відповідний проміжок часу, розраховану від вартості об’єкта лізингу, наданого у межах такого договору фінансового лізингу (по об’єкту фінансового лізингу, оціненого в іноземній валюті, сплата процентів з метою оподаткування визначається у гривнях за курсом валют, визначеним Національним банком України на момент сплати [2].

Суми коштів, які перевищують зазначений показник (подвійну облікову ставку Національного банку України, встановлену на день нарахування таких процентів (комісій) за відповідний проміжок часу, розраховану від вартості об’єкта лізингу), включаються до бази оподаткування податком на додану вартість.

Лізингові компанії для придбання об’єкта лізингу потребують фінансових капіталовкладень, тому вони звертаються в банк за отриманням позики. У середньому по Україні процентна ставка по кредиту становить приблизно 17 відсотків. За надання деяких послуг з оформлення лізингової операції лізингова компанія об’єднує в лізингові платежі свої комісійні і відсотки. Таким чином відсоткова ставка лізингової компанії сягатиме 20 %.

Облікова ставка Національного Банку України становить на сьогодні 9,5 відсотка. Отже, видно, що відсоткова ставка лізингової компанії на сьогодні перевищуватиме подвійну облікову ставку Національного банку України.

У зв’язку з цим виникають два негативних моменти:

1) Дискримінація лізингових компаній щодо національних банків. Незрозумілим постає той момент, що відсотки і комісія банків по кредитних договорах не обкладається Податком на додану вартість, а операції лізингових компаній згідно з підпунктом 3.2.2 пункту 3.2 статті 3 Закону України “Про податок на додану вартість” – так. Цей момент антистимулює розвиток лізингу в Україні.

З дати прийняття цієї зміни до Закону України “Про податок на додану вартість”, а це березень 2005 року облікова ставка НБУ мінялась вже двічі: спочатку 9 %, а потім 9,5 %. Цей момент спричиняє невизначеність для всіх суб’єктів лізингових відносин, зокрема всі витрати лізингової компанії закладені в ціну лізингової угоди, а оскільки зміна облікової ставки НБУ призводить до зміни витрат лізингової компанії, то ці моменти необхідно коригувати в договорах лізингу. Але послуга лізингу не є короткотерміною, і всі учасники перед прийняттям рішень про здійснення операції, розраховавши, планували отримати бажаний результат, а такі не передбачувані зміни можуть призвести до негативних наслідків для обох сторін.

2) Неспроможність українських лізингових компаній конкурувати з потенційними іноземними конкурентами, які активно планують просуватися на український ринок. Насамперед це стосується того, що прийдуть на ринок з дешевшим і довготерміновішим у користуванні капіталом, і у зв’язку з доволі складним податковим навантаженням на національні лізингові компанії, їхня конкурентоспроможність опиниться на невисокому рівні.

Невиправдано також відбувається так зване подвійне оподаткування Податком на додану вартість об’єктів лізингових операцій. Спочатку у разі передання лізинговою компанією об’єкт лізингу у користування лізингодержувачу, а наступний раз коли об’єкт лізингу повертається до лізингової компанії після закінчення дії договору лізингу. Це не зовсім виправдано з погляду самої суті податку.[2]

Крім податкових чинників, які стримують розвиток лізингу в Україні, є також й економічні інструменти, які могли б дати ефективний поштовх для розвитку лізингових операцій. Таким економічним інструментом є прискорена амортизація. Прискорена амортизація виступає Іструментом полегшення податкового навантаження.

Основні засоби виступають основним потенційним об’єктом лізингу. На сьогодні в українському податковому законодавстві поділені всі основні засоби на чотири групи, а саме:

1 група – будівлі, споруди;

- 2 група – транспортні засоби та офісне обладнання (столи, стільці);
- 3 група – все те, що не потрапило у другу та четверту групу;
- 4 група – комп'ютерне обладнання, комп'ютерна техніка.

До кожної групи основних засобів застосовують окрему ставку амортизації. Так квартальні ставки амортизації становлять:

- 1 група – 2 %; 2 група – 10 %; 3 група – 6 %; 4 група – 15 %.

Варто відмітити, що в третю групу основних засобів входить все те виробниче обладнання, яке так потрібне в Україні для оновлення виробничих потужностей. Ставка 6% є доволі низькою порівняно з другою і четвертою групами.

Світовий досвід показує, що прискорена амортизація стимулює розвиток лізингу у країні. Так, наприклад, в Росії дозволено використовувати коефіцієнт 3 для амортизації лізингового обладнання. Щодо України, то у Верховній Раді України лише у 2006 році запропоновано законопроект, який містить застосовуваний коефіцієнт для амортизації лізингового обладнання 1,5 [3].

Висновки. Лізинг є перспективним фінансовим інструментом, який може мати значний позитивний ефект для всіх учасників лізингу в Україні.

В Україні лізинг – це поняття порівняно нове, тому справедливо зазначити, що операції лізингу супроводжуються низкою неузгодженостей і труднощів у законодавчому полі діяльності.

У статті було розглянуто проблеми, що створюють негативний вплив на лізингові операції і розвиток лізингу в Україні загалом.

Під час детального аналізу вищезазначених проблем отримали деякі висновки, а саме:

1) оскільки операції кредитування національними банками, а саме відсотки та комісія банків під час виконання кредитних договорів, не оподатковуються ПДВ, то аналогічні по суті операції лізингових компаній також не повинні обкладатись зазначеним податком. Тобто необхідно відмінити оподаткування комісії та відсотків лізингових компаній ПДВ;

2) для створення сприятливішого податкового клімату в Україні стосовно лізингових операцій, необхідно дозволити долучати до складу валових витрат витрати на придбання лізинговою компанією об'єкта лізингу на замовлення для лізингоодержувача;

3) для розвитку і нормального існування лізингу в Україні необхідно узгодити такий негативний момент, як так зване “подвійне” оподаткування операцій лізингу, що не тільки дозволить цьому фінансовому інструменту ефективно функціонувати, а й розвинути в Україні стрімкішими темпами;

4) оскільки лізингові операції є порівняно дорогими, то для сприяння його розвитку необхідно використовувати й деякі економічні методи, зокрема, дати змогу використовувати для лізингового обладнання метод прискореної амортизації, і як показує світовий досвід, це є доцільним та економічно виправданим.

Отже, можна підвести підсумки. Лізинг – є складним, важливим і бажаним фінансовим інструментом в українській економіці, і розроблені практичні рекомендації дозволять не тільки покращити законодавче поле діяльності лізингових компаній, а й дасть поштовх до стрімкішого розвитку лізингу в нашій державі.

1. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” затверджений Верховною Радою України від 22.05.2001 р. зі змінами та доповненнями. 2. Закон України “Про Податок на додану вартість” від 03.04.97 р. № 168/97-ВР. 3. “Програма розвитку лізингу в Україні на 2006 – 2010 років” проект Кабінету Міністрів України. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 “Оренда” затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. N 181 // Король С., Чубарко Т. Основи законодавства про бухгалтерський облік і фінансову звітність: Практич. Посібник. – Ужгород: ІВА, 2003. 5. Меренгс Ернст. Лізинг в Україні // <http://leasing.org.ua>. 6. Моссаковський В. Облік операцій оренди в Україні // Бухгалтерський облік і аудит 10/2004. 7. Ляшенко М. Облік орендних операцій по МСБО // Школа бухгалтера № 1 від 31.01.2005. 8. Колядюк Ю. Основні фінансові ризики лізингових компаній // Лізинг в Україні №5, 2005 р. 9. Різник В. Поняття лізингу в законодавстві України // Лізинг в Україні № 2, 2005 р. 10. Рязанова Н. Прискорена амортизація машин, обладнання та транспортних засобів – це не пільга, а відображення реалій // Лізинг в Україні № 2, 2005 р.